

**Školní vzdělávací program
pro školy s ročníky pouze 1. stupně**

Příklady, ukázky, pohledy z praxe

MŠMT 2009

čj. 16582/2009-22

Obsah

Obsah.....	1
1. Úvod	2
2. Identifikační údaje.....	5
3. Charakteristika školy	8
4. Charakteristika ŠVP	12
5. Učební plán	21
6. Učební osnovy.....	27
7. Hodnocení žáků a autoevaluace školy.....	36
8. Zdroje.....	40

1. Úvod

Vážené paní ředitelky, vážení páni ředitelé škol s ročníky pouze 1. stupně,
vážené paní učitelky, vážení páni učitelé

předkládáme Vám materiál, který vychází přímo z Vašich potřeb a zkušeností s realizací školních vzdělávacích programů (dále jen „ŠVP“). Doufáme, že ho využijete při úpravách Vašich ŠVP.

Co je cílem materiálu?

Materiál Vás může inspirovat, obohatit Vaši praxi a pomoci zpětně analyzovat Váš ŠVP. Rovněž by měl přispět k objasnění některých problémů, s nimiž jste se potýkali při zavádění ŠVP do praxe. Můžete ho využít při aktualizaci, úpravách, případně doplnění Vašich školních vzdělávacích programů.

Materiál není vzorovým ŠVP, nejde ani o kompletní zpracování učebních osnov.

Co je obsahem materiálu?

- ▶ Okomentovaná struktura ŠVP s náměty z praxe škol s ročníky pouze 1. stupně;
- ▶ různé možnosti zpracování jednotlivých částí ŠVP;
- ▶ pohled z praxe – doporučení toho, co se v praxi osvědčilo (označeno +), a upozornění na to, co se může stát rizikem (označeno !);
- ▶ ujasnění vybraných termínů;
- ▶ náměty pro inovaci ŠVP.

Proč tento materiál nevznikl dříve?

Teprve dvouletá zkušenost s vlastní realizací ŠVP ukázala potřebu tuto problematiku cíleně směřovat školám s ročníky pouze 1. stupně. Zároveň umožnila shrnout všechny zkušenosti z praxe týkající se jednak tvorby ŠVP, jednak jeho vlastní realizace.

Jsme si vědomi toho, že situace na školách s ročníky pouze 1. stupně se po stránce organizační i vzdělávací značně odlišuje od situace na plně organizovaných školách. Naproti tomu existuje mnoho příležitostí, které mohou velmi výrazně ovlivnit podobu ŠVP i výuku podle něj.

Při zpracování tohoto materiálu jsme z těchto příležitostí vycházeli:

- ▶ možnost více zohledňovat zkušenosti a potřeby žáků;
- ▶ dobrá znalost rodinné situace – umožňuje lépe pochopit, případně i řešit problémy;
- ▶ možnost podpory kulturního dění v obci;
- ▶ možnost užší spolupráce s mateřskou školou – plynulejší a bezproblémovější přechod dětí z mateřské školy do základní školy;
- ▶ „rodinné“ prostředí při vzdělávání i mimoškolních aktivitách;
- ▶ efektivnější zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do vzdělávání vzhledem k většinou menšímu počtu žáků ve třídě;
- ▶ spojené ročníky – vedou učitele k diferenciaci výuky;
- ▶ možnost využívat efektivní formy výuky vedoucí k rozvoji životních dovedností žáků (princip „učení se navzájem“) a samostatnosti žáků;
- ▶ lepší dostupnost a možnost využívání pomůcek ve výuce...;
- ▶ možnosti integrace předmětů.

Obsah (struktura) dokumentu

Identifikační údaje

- ▶ Název ŠVP
- ▶ Předkladatel
- ▶ Zřizovatel
- ▶ Platnost dokumentu od

Charakteristika školy

- ▶ Úplnost a velikost školy
- ▶ Vybavení školy (materiální, prostorové, technické, hygienické)
- ▶ Charakteristika pedagogického sboru (velikost sboru, odborná kvalifikovanost)
- ▶ Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce
- ▶ Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty

Charakteristika ŠVP

- ▶ Zaměření školy
- ▶ Výchovné a vzdělávací strategie

- ▶ Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných
- ▶ Začlenění průřezových témat

Učební plán

- ▶ Tabulace učebního plánu
- ▶ Poznámky k učebnímu plánu

Učební osnovy

- ▶ Název vyučovacího předmětu
- ▶ Charakteristika vyučovacího předmětu
- ▶ Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Hodnocení žáků a autoevaluace školy

- ▶ Pravidla pro hodnocení žáků
- ▶ Autoevaluace školy

2. Identifikační údaje

2.1 Název ŠVP

Název ŠVP patří k nezbytným identifikačním údajům. Současné právní normy neurčují zcela přesně a doslova název školního vzdělávacího programu. Z názvu ŠVP musí být zřejmé, že jde o školní vzdělávací program pro základní vzdělávání nebo že byl zpracován podle RVP ZV. Název ŠVP může být doplněn ještě číslem jednacím, které konkrétnímu ŠVP přiděluje každá škola samostatně, a to dle vlastního systému evidence spisů. Tento název pak bude uváděn v třídní knize a další pedagogické dokumentaci a na vysvědčení. Motivační název a číslo jedací ŠVP jsou nepovinné součásti názvu školního vzdělávacího programu. Motivační název ŠVP by měl vystihovat zaměření školy, být v souladu s výchovnou a vzdělávací strategií školy, případně vystihovat jiná konkrétní specifika či myšlenky, které školu a její ŠVP nějak charakterizují (předznamenávají).

Příklady:

- A) Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
- B) Školní vzdělávací program Základní školy Dlouhá Lhotka
- C) Škola pro život - školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

Pohled z praxe:

!	<p>Motivační název ŠVP:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ je v souladu s vizí a se zaměřením školy;▶ je srozumitelný;▶ odráží místní podmínky.
----------	--

2.2 Předkladatel

- ▶ název školy
- ▶ adresa školy

- ▶ jméno ředitele/ředitelky
- ▶ kontakty

2.3 Zřizovatel

- ▶ název
- ▶ adresa
- ▶ kontakty

Názvem školy (zřizovatele) se rozumí celý oficiální název školy (zřizovatele), adresa musí být úplná, včetně poštovního směrovacího čísla. Jméno ředitele/ředitelky se uvádí nezkrácené. Pro komunikaci se školou (zřizovatelem školy) je nutné uvést alespoň jeden funkční kontakt (telefon, fax, e-mail), nejvhodnější je uvést více kontaktů. Doporučit lze (pro lepší styk s veřejností) i adresu webové stránky školy.

Pohled z praxe:

!	Všechny údaje uvedené v této části dokumentu musí být v souladu se/s: <ul style="list-style-type: none">▶ zřizovací listinou;▶ rejstříkem škol a školských zařízení.
----------	---

2.4 Platnost dokumentu od

- ▶ datum
- ▶ podpis ředitele/ředitelky
- ▶ razítko školy

Platnost dokumentu je vyjádřena datem, kdy byl dokument schválen ředitelem/ředitelkou školy, vlastnoručním podpisem ředitele/ředitelky a oficiálním razítkem školy. Stejným způsobem by měly být označeny všechny podstatné změny v ŠVP, které představují výraznější zásah do vzdělávání žáků.

Pohled z praxe:

!	I přes případnou změnu v ŠVP musí být pro všechny ročníky zajištěny závazné ukazatele v souladu s RVP ZV, např. při změnách v učebním plánu nutnost dodržení 118 hodin v průběhu 1. – 5. ročníku u všech žáků, stejně tak nutnost absolvování vzdělávacího obsahu daného RVP všemi žáky.
!	Při vydání nového ŠVP je nutná archivace předchozího ŠVP dle platných předpisů o archivnictví.

2.5 Další doporučené údaje

- ▶ IČO
- ▶ IZO
- ▶ RED-IZO
- ▶ jméno koordinátora tvorby ŠVP
- ▶ datum projednání radou školy

Dalšími doporučenými identifikačními údaji mohou být IČO, IZO, RED-IZO apod., které školy používají i na jiných dokumentech.

Pokud není koordinátorem tvorby ŠVP ředitel/ředitelka školy, je vhodné uvést i nezkrácené jméno koordinátora tvorby ŠVP a kontakt na něj. Koordinátor bude mít o ŠVP jako celku zřejmě nejvíce informací.

Dále může být uvedeno datum, kdy ŠVP projednala rada školy.

3. Charakteristika školy

3.1 Úplnost a velikost školy

Škola uvede, jak je organizovaná – zda poskytuje vzdělávání pro celý 1. stupeň. Dále se uvádí kapacitu školy a spádový obvod školy.

Příklad:

Naše málotřídní škola je školou rodinného typu. Patří mezi inkluzivní školy (společně vzdělává a vychovává všechny žáky bez ohledu na jejich předpoklady a handicap). Je spojená s mateřskou školou nejen organizačně, ale celou koncepcí vzdělávacího procesu. Žáci pěti ročníků jsou rozděleni do tří tříd. První ročník je zpravidla samostatný, ostatní ročníky spojujeme podle počtu žáků v daném školním roce. Součástí školy je také školní jídelna a jedno oddělení školní družiny.

Pohled z praxe:

!	Pozor na příliš konkrétní údaje podléhající častým změnám (počty žáků, tříd, spojování ročníků apod.).
+	Doporučujeme zařadit údaje o umístění školy, které mohou být důležité z hlediska okolního prostředí, dostupnosti školy, dopravní obslužnosti apod.
+	Doporučujeme uvést, ve které škole (spádová škola) mají žáci zajištěnu možnost plnit povinnou školní docházku na 2. stupni, případně v nižších ročnících, pokud na škole nejsou všechny ročníky 1. stupně.

3.2 Vybavení školy (materiální, prostorové, technické, hygienické)

Popis podmínek by měl naznačit možnosti školy - co má škola k dispozici, co může využívat pro výuku i další činnosti žáků, jaké podmínky a zázemí mají samotní učitelé, případně jaká omezení škola má (vybavenost učeben a kabinetů, učební prostory, prostory pro TV, prostory pro jiné činnosti žáků atd.; technické vybavení školy, které podporuje výuku a život ve škole - PC, televizní okruhy aj.; hygienické zázemí pro osobní hygienu, prostory pro stravování, relaxaci žáků i učitelů; opatření týkající se bezpečnosti žáků atd.).

Příklad:

V budově školy jsou dvě kmenové učebny vybavené PC, kmenová učebna školní družiny, místnost pro rozcvičení, výdejna obědů, herna, šatna žáků, kabinet učebních pomůcek, sociální zařízení žactva a pedagogických pracovníků. Materiální vybavenost je na dobré úrovni, vychází z finančních možností školy.

Pohled z praxe:

!	Pozor na uvádění přílišných podrobností. Pokud se údaje uvedené v ŠVP ve skutečnosti změní, je nutné dokument upravit. To se týká např. uvádění přesných počtů či popisování konkrétního stavu.
+	Doporučujeme strukturovat a rozčleňovat text podle uvedených částí.
+	Doporučujeme uvádět podstatné okolnosti vystihující vzdělávací podmínky školy.

3.3 Charakteristika pedagogického sboru (velikost sboru, kvalifikovanost)

Škola uvede informace o pedagogickém sboru, které jsou podstatné pro činnost školy, především pro vzdělávání žáků: přibližný počet vyučujících, jejich odborná kvalifikovanost, tj. schopnost odborně realizovat konkrétní vyučovací předměty i jiné výchovné a vzdělávací činnosti (odborné i specifické dovednosti, které lze využít ve vzdělávání žáků) atd. Vhodné je zařadit i údaje o zastoupení pedagogů se specifickými odbornostmi či funkcemi (školní psycholog, speciální pedagog, vychovatelé, asistenti učitelů a žáků, externí pedagogové atd.).

Příklad:

... Všichni pedagogičtí pracovníci se účastní různých forem dalšího vzdělávání, absolvovali modul Z v projektu P1 SIPVZ, většina pedagogů absolvovala v tomto projektu nastavbový modul P (nově nastupující učitelé procházejí podobným vzděláváním). Učitelé prošli kurzy kritického myšlení a autoevaluace školy. Všichni učitelé jsou proškolení v problematice ochrany při mimořádných událostech a procházejí základním kurzem první pomoci. Další vzdělávání zaměřujeme na prohlubování znalostí o dalším možném uplatnění metod kritického myšlení na prvním stupni. Většina pedagogů ovládá alespoň jeden cizí jazyka úrovní A2 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Ve škole pracuje metodik prevence sociálně patologických jevů a specialista pro ekologickou výchovu. ...

Pohled z praxe:

!	Je třeba dobře zvážit míru podrobnosti uváděných údajů, aby při jejich změně (např., změna učitele, který nemá deklarovanou kvalifikaci), nemusel být měněn ŠVP.
!	Není vhodné uvádět jména všech pedagogů, věk, jejich dosažené vzdělání – údaje, které se mohou měnit.
!	Pozor na uvádění osobních údajů.
+	Je vhodné podchytit kvalitu školy – dovednosti získané vzděláváním.

3.4 Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Škola uvede informace o projektech, které realizuje. Jedná se jak o projekty školní, tak projekty realizované ve spolupráci s další školou (školami). Uvedou se i zapojení do projektů regionálních, krajských, celostátních nebo mezinárodních.

Příklady:

- A) Dlouhodobé projekty školy – Moje knihovnička (tento projekt je založen na tvorbě vlastních výukových textů vycházejících z didaktického systému utvářeného na naší škole, které podporují postupy směřující k rozvíjení klíčových kompetencí žáků).
- B) Během školního roku realizujeme několik projektů rozličně tematicky zaměřených. Obsah projektu vychází z kulturních tradic momentální nabídky vzdělávacích institucí a aktuálních výchovně vzdělávacích potřeb naší školy (Slavnost slabikáře, adaptační pobyty).
- C) Naše škola spolupracuje se základní školou v sousedním Polsku. Dvakrát ve školním roce navštěvují naši žáci společně s učiteli polskou školu a účastní se projektů zaměřených na ekologickou výchovu. Naopak polští žáci s učiteli přijíždí do naší školy a účastní se společných akcí zaměřených na poznávání historie naší republiky.

Pohled z praxe:

+	Pokud se škola nezapojuje do mezinárodní spolupráce, uvede tuto skutečnost.
---	---

+	Uváděné projekty doporučujeme rozlišit podle jejich charakteru na tzv. pravidelné – jsou do vzdělávání zařazovány vždy a jejich organizaci nemůže ohrozit změna počtu žáků, úprava učebních osnov; a tzv. nepravidelné – jejichž realizace podléhá konkrétním podmínkám.
+	Je vhodné zvýraznit projekty, které souvisí s profilací či specifikací školy.

3.5 Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty

Uvádí se další informace, které mohou významně předznamenat vzdělávací i jinou činnost školy. Škola vymezí způsoby spolupráce na různých úrovních a různých úkolech (projektech), přiblíží rodičům žáků i širší veřejnosti způsoby předávání informací o škole, o žácích a o průběhu a výsledcích vzdělávání.

Příklad:

Škola se snaží navazovat spolupráci s organizacemi, jejichž činnost pomáhá rozvíjet občanské povědomí žáků v různých oblastech života. Spolupracujeme se/s:

- zřizovatelem (vítání občánků, sjezd rodáků, úklid veřejných prostranství v rámci Dne Země);
- Policií ČR nebo Městskou Policií (besedy, projekty);
- Českým červeným křížem (praktické ukázky první pomoci, vedení kroužku Mladých zdravotníků);
- Galerií a muzeem,
- rodiči žáků.

Pohled z praxe:

+	Je vhodné uvádět spolupráci: se školskou radou, se školskými poradenskými zařízeními, s místními a regionálními institucemi apod.
+	Text by měl odpovídat na otázky: S kým? Proč? Jak?
+	Doporučujeme uvést, jakým způsobem škola spolupracuje se školou (spádovou školou), ve které mají žáci zajištěnu možnost plnit povinnou školní docházku v 6. až 9. ročníku, případně v nižších ročnících, pokud na škole nejsou všechny ročníky 1. stupně. Je možné uvést i stručnou charakteristiku této školy.

4. Charakteristika ŠVP

4.1 Zaměření školy

V tomto bodě škola vymezuje, co považuje ve svém vzdělávání za nejdůležitější, na co se zaměří, co bude především podporovat a rozvíjet, co se stane jejími prioritami atd. Zaměření školy vychází z výchovných a vzdělávacích potřeb žáků, z kvalifikovanosti pedagogického sboru, případně ze vzdělávacích tradic školy a musí být v souladu s cíli základního vzdělávání. Zaměření je možné vymezit prostřednictvím profilace školy, výchovných a vzdělávacích priorit, záměrů v určitých oblastech vzdělávání a života školy (např. škola zaměřená na výuku cizích jazyků, škola podporující zdraví, škola zaměřená na environmentální výchovu, na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami).

Příklady:

A/ V rámci ŠVP se snažíme přiblížit školu co nejvíce dítěti, udělat ji pro něj přitažlivou, zajímavou a užitečnou. Škola se profiluje zaměřením na výuku cizího jazyka, využíváním moderních informačních a komunikačních technologií při výuce i v mimoškolních aktivitách žáků a podporou hudebních, výtvarných a sportovních aktivit.

B/ Zaměření ŠVP: „Na cestě

k sobě i k druhým,

k přírodě

od tradic k praktickému životu...

Náš vzdělávací program je zaměřen na žáka, bere v úvahu žákovy schopnosti, jeho individuální potřeby a osobní maximum. V naší škole budeme vytvářet takové zázemí a podmínky, které rozvíjejí tvořivost, radost z poznávaného a zároveň zohledňují možnosti žáka. Vzdělávání má vybavit každého žáka vším potřebným pro spokojený a radostný život. Celý program se zaměřuje zejména na tři hlavní oblasti, které jsou uvedeny v jeho samotném názvu.

Na cestě k sobě i k druhým

Na cestě za vzděláním se jedinec, žák, neustále vyvíjí, stále poznává nové jevy, poznatky, ale zejména se učí poznávat sám sebe, své myšlenky, myšlení, postoje. Prostředí ŠVP ho má podněcovat a vést k vlastnímu sebehodnocení. Důležité je i uvědomění si své pozice v kolektivu ostatních žáků a snahu vybudovat a obhájit si své „místo.“ Respektujeme jedinečnost

jednotlivce. Vedeme žáka k odpovědnosti za své učení a chování. Pracujeme se sebereflexí jak v oblasti učení, tak i v chování. Spoluprací, vzájemnou pomocí se žáci učí vytvářet hezké vztahy k druhým lidem. Typ málotřídní školy otevírá veliké možnosti právě v této rovině.

Na cestě k přírodě

Na cestě za vzděláním školní program respektuje principy udržitelného rozvoje. Vede žáky k citlivému vztahu k přírodě, ke všemu živému a učí děti žít dle ekologických a environmentálních principů. Zejména chápat člověka jako součást přírody, chápat základní ekologický cyklus, souvislosti časové i prostorové. Uplatňovat globální, celistvý přístup ke světu. Velmi důležité je také vytvářet pohodu a zdravé prostředí pro učení. Vytváření příjemného prostoru a podmínek pro učení napomáhá vytváření pozitivního klimatu ve škole. Cílem je prožívat hezké okamžiky v příjemném a zdravém prostředí.

Na cestě od tradic k praktickému životu

Cesta za vzděláním musí být živá, neustále se proměňující, hledající, zkoušející, nacházející, navazující na místní tradice, zaměřená na praktický život. Učitel provází žáka na této cestě, volí nejvhodnější metody a formy práce, vhodně zapojuje evokaci, motivaci, a tím vtahuje žáka do maximální účasti na učení. Smyslem je vybavit žáka základními klíčovými kompetencemi – kompetencí k učení a k řešení problémů, kompetencí komunikativní, sociálními a personálními kompetencemi, občanskými i pracovními. Hlavním posláním školy je vzdělávat v souladu s možnostmi a schopnostmi žáka, s důrazem na porozumění a využití poznatků a dovedností pro běžný život.

Pohled z praxe:

+	Zaměření ŠVP by mělo být provázáno s názvem ŠVP i s vizí školy a odpovídat podmínkám školy.
+	Ze zaměření ŠVP mají vycházet i další části ŠVP: výchovné a vzdělávací strategie školy, učební plán, učební osnovy, realizace průřezových témat apod.
+	Zaměření školy nemusí být jen zdůrazněním toho, co škola dobře zvládá, ale i toho, co škola chce zvládnout a k čemu si postupně vytváří fungující systém.
!	V případě, že škola neuvažuje o specifickém zaměření, je třeba tuto skutečnost také vyjádřit.

4.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Společné postupy na úrovni školy, uplatňované ve výuce i mimo výuku, jimiž škola cíleně utváří a rozvíjí klíčové kompetence žáků.

V této části charakteristiky ŠVP škola vymezení všechny zásadní postupy, které ve škole povedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Tyto strategie jsou vymezeny na úrovni školy a budou uplatňovány všemi jejími pedagogy. Výchovné a vzdělávací strategie jsou formulovány prostřednictvím společně uplatňovaných a upřednostňovaných postupů, metod a forem práce, případně aktivit, příležitostí či pravidel. Výchovné a vzdělávací strategie jsou formulovány ke každé klíčové kompetenci, případně společně pro více klíčových kompetencí tak, aby bylo patrné, ke kterým klíčovými kompetencím se vztahují. Tím dává škola prokazatelně najevo, jak zajišťuje utváření a rozvíjení klíčových kompetencí u všech žáků a všemi pedagogy.

Příklady:

Úkoly zadáváme problémově, tak aby žáci sami hledali možná řešení – kompetence k řešení problémů.

Ve vyučovacím procesu využíváme prvky sebekontroly a vzájemné kontroly – kompetence k učení.

Zapojujeme žáky do prací v týmech, na projektech (vytváření výukových plakátů a jejich prezentace) – kompetence sociální a personální.

Pravidelně zařazujeme do výuky práci se žáky v komunitních kruzích – kompetence komunikativní.

Umožňujeme žákům podílet se na prezentaci vlastních výsledků i výsledků práce školy – kompetence občanská.

Pohled z praxe:

!	Důležité je vymezit si pouze ty strategie, které budou skutečně sdílet všichni učitelé.
!	Uvědomit si, že po jejich uvedení v ŠVP se stanou závaznými.
!	Důležité je, aby všichni učitelé výchovným a vzdělávacím strategiím rozuměli a uměli si pod nimi představit svoji konkrétní činnost.
!	Nutné je uvést strategie z pozice učitele – co dělá učitel.
+	Doporučujeme inspirovat se příručkou – Klíčové kompetence v základním vzdělávání.

+	Pokud škola uvede klíčové kompetence z pozice žáka – je nutné k nim ještě uvést výchovné a vzdělávací strategie (postupy, které budou učitelé uplatňovat za účelem jejich rozvíjení).
+	Strategie by měly být formulovány stručně, srozumitelně.

4.3 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných

V daných bodech se jedná o formulaci postupů, které škola bude uplatňovat ve vztahu k těmto žákům a k naplňování jejich vzdělávacích potřeb. Z textu musí být patrné, co je škola schopna těmto žákům nabídnout a zajistit (specifické podmínky, činnosti apod.).

Příklady:

A Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním jsou v naší škole vzděláváni formou integrace do běžné třídy. Škola může vzhledem ke svému vybavení přijmout i tělesně postižené žáky s omezenou možností pohybu.

Na základě vyjádření a doporučení odborného pracoviště, které podklady k integraci vydává, je žákům upravován v souladu s RVP ZV jejich individuální vzdělávací plán včetně metod práce a způsobu hodnocení výsledků vzdělávání.

Pro výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vytváříme podnětné a vstřícné prostředí, máme pedagogické pracovníky vyškolené pro práci s těmito žáky.

Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami probíhá reedukace dvakrát týdně po 30 minutách, většinou před vyučováním. Pedagog vedoucí reedukační skupinu navazuje úzkou spoluprací s rodiči zařazených žáků.

Ve škole je zřízená funkce asistent pedagoga.

Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Pro žáky mimořádně nadané a žáky se zvýšeným zájmem o vzdělávání (obecně i pro jednotlivé oblasti výuky) vytváříme ve škole tyto podmínky:

- zadáváme individuální a samostatné úkoly, podporujeme vlastní pracovní tempo;
- zavádíme školní kroužky (např. matematiky a práce na PC), příp. doporučíme kroužky, které jsou vhodné a dosažitelné mimo školu;

- nabízíme možnost uplatnění mimo školu (soutěže, prezentace);
 - dbáme na to, aby u těchto žáků nedocházelo k výkyvům v chování, k porušování pravidel a řádů pro ostatní spolužáky, pěstujeme u nich toleranci a ochotu pomáhat při spolupráci s žáky méně nadanými nebo s menším zájmem o učení;
 - tvoříme individuální vzdělávací plán.
- B) **Ve třídách se snažíme pomáhat žákům těmito způsoby:**
- Střídání pracovního tempa a činností, střídání poloh, odstranění rušivých vlivů, navození příjemné atmosféry, vyhledávání činnosti, při které je žák úspěšný, relaxace, stanovení reálného cíle. Po jeho splnění stanovení dalšího náročnějšího, ale splnitelného cíle.

Pohled z praxe:

!	Doporučujeme rozlišit pojmy: žáci se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním; žáci se sociálním znevýhodněním; žáci mimořádně nadaní.
!	Doporučujeme popsat podmínky pro vzdělávání těchto žáků, i přes to, že škola prozatím tyto žáky nevzdělává.
!	Doporučujeme stanovit v ŠVP kritéria pro zařazení žáků se SVP podle podmínek školy a na základě doporučení odborných pracovišť.
!	Pokud škola vzdělává žáky s lehkým mentálním postižením – vzdělává je podle přílohy k RVP ZV upravující vzdělávání těchto žáků.
!	Pokud škola vzdělává žáky se středním a těžkým mentálním postižením – vzdělává je podle samostatného RVP.
!	Pokud škola vzdělává žáky se SVP bez identifikace mentálního postižení – vzdělává je podle RVP ZV s přihlédnutím ke kapitole č. 8.
!	Také v případě mimořádného nadání je nutná úzká spolupráce s pedagogicko psychologickou poradnou nebo speciálně pedagogickým centrem. Doporučujeme rozlišit mimořádné nadání od talentu nebo akcelerovaného vývoje.
+	Je vhodné uvést i upřednostňované metody a formy práce s žáky s mimořádným nadáním.
+	Doporučujeme uvést i skutečnost, zda je škola připravena na spolupráci s asistentem pedagoga.
+	Je vhodné uvést i upřednostňované metody a formy práce s žáky se SVP.

4.4 Začlenění průřezových témat

Jedná se o výčet všech průřezových témat a jejich tematických okruhů; uvedení, v jakém ročníku, vyučovacím předmětu a jakou formou jsou tematické okruhy realizovány.

Škola uvede přehled všech průřezových témat a jejich tematických okruhů, včetně zařazení těchto témat do příslušných ročníků, i všech způsobů (forem) jejich realizace (projekt, integrace do předmětu, samostatný předmět aj.). Informace se pro větší přehlednost doporučuje zpracovat do tabulky.

U škol s ročníky pouze 1. stupně by mělo jít o takový výběr a rozvržení tematických okruhů průřezových témat, který by odpovídal počtu ročníků ve škole a bral případně v úvahu informace ze škol, kam žáci nejčastěji odcházejí.

Příklady:

A) Mediální výchova - integrace ve vyučovacích předmětech, projekty

Tematický okruh	1.	2.	3.	4.	5.
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení		Člověk a svět	Člověk a svět		Český jazyk
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality				Český jazyk	Český jazyk
Stavba mediálních sdělení Tvorba mediálního sdělení Práce v realizačním týmu	Celoškolní projekt – Tvorba školního časopisu				

B) Průřezová témata jsou zařazovaná do výuky:

1. integrací některých tematických okruhů do vzdělávacího obsahu vyučovacích předmětů

2. v projektech P_{1, 2, 3}

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
Osobnostní a sociální výchova	Rozvoj schopností poznávání	I Prv	I Prv	I Prv	I Prv	I Prv
	Sebepoznání a sebepojetí	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv I PŘ	P ₁ I Tv I PŘ
	Seberegulace a sebeorganizace	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁ I PŘ	P ₁ I PŘ
	Psychohygiena					
	Kreativita					
	Poznávání lidí	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁
	Mezilidské vztahy	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁ I PŘ	P ₁ I PŘ
	Komunikace	I Čj I Aj	I Čj I Aj	I Čj I Aj	I Čj I Aj	I Čj I Aj
	Kooperace a kompetice	P ₁	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv
	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti					
	Hodnoty, postoje, praktická etika	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁
Výchova demokratického občana	Občanská společnost a škola	I Prv				
	Občan, občanská společnost a stát			I PŘ	I PŘ	I PŘ
	Formy participace občanů v politickém životě				I PŘ	

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování					
Výchova k myšlení v evropských a glob. souvislostech	Evropa a svět nás zajímá			I Prv		I VI
	Objevujeme Evropu a svět				I VI.	
	Jsme Evropané					I VI
Multikulturní výchova	Kulturní diference	I Prv	I Prv	I Prv	I VI	I VI
	Lidské vztahy				I VI	I Ov
	Etnický původ	P ₁	P ₁	P ₁ I Prv	P ₁	P ₁
	Multikulturalita					
	Princip sociálního smíru a solidarity					
Environmentální výchova	Ekosystémy	I Prv			I PŘ	I PŘ
	Základní podmínky života				I PŘ	I PŘ
	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	I Tv	I Tv	I Prv I Tv	P ₂ I Tv	P ₂ I Tv
	Vztah člověka k prostředí	P ₂	P ₂	P ₂	P ₂	P ₂
Mediální výchova	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení			I Čj	I Čj	I Čj
	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality					

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
	Stavba mediálních sdělení					I Čj
	Vnímání autora mediálních sdělení					
	Fungování a vliv médií ve společnosti					
	Tvorba mediálního sdělení					I Čj I Tv
	Práce v realizačním týmu					P _{1,2,3}

Vysvětlivky symbolů:

I integrace

P₁ celoškolský projekt Motýlí výlet – viz příloha

P₂ projekt ke Dni Země – viz příloha

P₃ projekt Almanach (příprava a vydání sborníku na závěr školního roku)

Pohled z praxe:

+	Doporučujeme pečlivě vybrat tematické okruhy průřezových témat v souladu s podmínkami školy a se zaměřením ŠVP.
+	Uvědomit si přednosti školy s ročníky pouze 1. stupně, které spočívá v: <ul style="list-style-type: none"> ▶ možnosti maximálně zohlednit sociálně kulturní prostředí; ▶ možnosti vycházet z reality každodenního života.
+	Doporučujeme promyslet různé formy realizace: integrace do výuky, akce školy – školy v přírodě, zážitkové kurzy; volitelné předměty, semináře, kurzy – možnost výběru proniknout více do podstaty daných průřezových témat.

5. Učební plán

5.1 Tabulace učebního plánu

Požaduje se sestavení údajů učebního plánu do tabulky.

Výčet povinných vyučovacích předmětů znamená uvedení jejich celých (nezkrácených) názvů, které vyjadřují vzdělávací obsah vyučovacích předmětů a jsou shodné s jejich názvy v učebních osnovách. Dále musí tabulace obsahovat přehled časových dotací (počty hodin) pro konkrétní vyučovací předměty v jednotlivých ročnících. Při stanovování časových dotací je třeba naplnit všechny případné specifické podmínky dané poznámkami k rámcovému učebnímu plánu.

Časové dotace všech vyučovacích předmětů vzniklých ze vzdělávacích oborů jedné vzdělávací oblasti RVP ZV musí naplnit minimální časovou dotaci určenou pro tuto vzdělávací oblast v rámcovém učebním plánu RVP ZV, případně ji mohou navýšit z disponibilní časové dotace.

U volitelných předmětů není účelné uvádět v učebním plánu konkrétní názvy, protože výčet nabízených a realizovaných volitelných předmětů se může lišit a každý rok měnit. Doporučuje se uvést pouze časové dotace, které budou žáci povinně absolvovat v jednotlivých ročnících. Konkrétní seznam nabízených a realizovaných volitelných předmětů se doporučuje vymezit v samostatné tabulce, v příloze ŠVP apod.

Disponibilní časová dotace musí být využita v souladu s pravidly uvedenými v RVP ZV. Škola ji může využít k posílení povinných vyučovacích předmětů, k tvorbě nových povinných předmětů, včetně předmětů pro realizaci průřezových témat, k další nabídce volitelných předmětů, k vytváření předmětů speciální péče.

Celkové počty hodin musí dát součet 118 na 1. stupni. Celkové počty hodin v jednotlivých ročnících musí být v rozmezí minima a maxima, které pro jednotlivé ročníky stanovuje na základě školského zákona RVP ZV. **Školy s ročníky pouze 1. stupně, které nedisponují všemi ročníky 1. stupně, stanovují počty hodin v ročnících s přihlédnutím k tomu, že školy, kam žáci odcházejí, stanovují počty hodin spíše na horní hranici rozmezí.**

Pokud chce škola uvést také nepovinné předměty, je nutné je uvádět odděleně od povinných a volitelných předmětů, protože nečerpají hodinovou dotaci z hodin stanovených v RVP ZV. Vzhledem k častějším změnám a nutné aktualizaci nepovinných předmětů se doporučuje uvádět je v samostatné tabulce, v příloze ŠVP apod.

Příklady:

A) Učební plán

Časová dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí:

Oblasti	Předměty	1. ročník počet hodin/ disponibilní hodiny	2. ročník počet hodin/ disponibilní hodiny	3. ročník počet hodin/ disponibilní hodiny	4. ročník počet hodin/ disponibilní hodiny	5. ročník počet hodin/ disponibilní hodiny	1. – 5. ročník	1. – 5. ročník disponibilní hodiny
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk	9/2	9/2	8/1	8/1	8/1	42	7
	Anglický jazyk	0	0	3/0	3/0	3/0	9	0
Matematika a její aplikace	Matematika	5/1	5/1	5/1	5/1	5/1	25	5
Informační a komunikační technologie	Informatika	0	0	0	1/1	1/0	2	1
Člověk a jeho svět	Prvouka	2/0	2/0	3/1	0	0	13	1
	Vlastivěda	0	0	0	1/0	1/0		
	Přírodověda	0	0	0	2/0	2/0		
Umění a kultura	Hudební výchova	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0	12	0

	Výtvarná výchova	1/0	1/0	1/0	2/0	2/0		
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	2/0	2/0	2/0	2/0	2/0	10	0
Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	1/0	1/0	1/0	1/0	1/0	5	0
Časová dotace		21/3	21/3	24/3	26/3	26/2	118	14

B) Učební plán

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor	Vyučovací předmět	Ročník					Celkem hodin – předměty	Z toho disponibilní
			1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk	9	10	8	7	7	41	6
	Cizí jazyk	Anglický jazyk	–	–	3	3	3	9	0
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	Matematika	4	5	5	5	5	24	4
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	Informatika	–	–	–	1	1	2	1
Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	2	2	3	4	4	15	3
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	1	12	0
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2		0
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	0

Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5	0
Celková povinná časová dotace			20	22	24	26	26	118	14

Pohled z praxe:

!	Z tabulace učebních plánů nebo na základě poznámek k učebnímu plánu musí být zřejmý způsob rozdělení disponibilní časové dotace do jednotlivých předmětů.
!	Pokud je první cizí jazyk vyučovaný ve škole jiný než anglický, je škola povinná prokazatelně upozornit rodiče, že žáci mohou mít s tím problémy při přestupu na jinou základní nebo střední školu.
!	Upozorňujeme na úpravu Rámcového učebního plánu RVP ZV (čj. 15523/2007-22, ze dne 26. června 2007), kterou byly upraveny minimální počty hodin pro některé vzdělávací oblasti a počty disponibilních hodin. Tato úprava umožnila především alternativním pedagogickým směrům profilaci školy podle svého zaměření a mohly ji využít všechny školy, pokud potřebovaly pro realizaci svých záměrů vyšší počet disponibilních hodin. Úprava učebního plánu RVP ZV nevyvolala nutnost změny vlastního učebního plánu školního vzdělávacího programu, ale je třeba ji promítnout do poznámek k učebnímu plánu. Popis využití disponibilních hodin je totiž jejich součástí. Nově navýšené disponibilní hodiny je třeba přiřadit ke konkrétním vyučovacím předmětům a uvést to v poznámkách k učebnímu plánu. Školy, které dosud neupravily poznámky k učebnímu plánu tak, aby byly v souladu s úpravou z roku 2007, by tak měly učinit při nejbližší úpravě svého školního vzdělávacího programu.

5.2 Poznámky k učebnímu plánu

Obsahové vymezení, organizační podmínky a jiná specifika realizace povinných a volitelných předmětů, pokud údaje nejsou zřejmé z tabulace učebního plánu (z jakého oboru/oborů, případně průřezových témat, byl vyučovací předmět vytvořen, pokud nemá identický vzdělávací obsah i název jako příslušný vzdělávací obor v RVP ZV; uplatnění jiné organizační formy, než je vyučovací hodina atd.)

Škola popíše všechny odlišnosti vznikající na základě nových (změněných, neobvyklých) názvů vyučovacích předmětů, na základě přesunů a integrací vzdělávacího obsahu či vytváření nových předmětů, případně na základě uplatnění jiných forem vzdělávání, než je vyučovací hodina (celoroční projekty atd.).

Pokud jsou všechny údaje k danému vyučovacímu předmětu z tabulace zřejmé, není nutné k danému předmětu vytvářet poznámky.

Údaje o vyučovacích předmětech v učebním plánu, v poznámkách k učebnímu plánu a v učebních osnovách nesmí být v rozporu.

Příklady:

A) Poznámky:

Výuka je realizována v týdenních cyklech, které jsou zaznamenávány do třídní knihy.

Disponibilní hodiny jsou použity k posílení jednotlivých předmětů tak, aby bylo možno naplňovat výchovné a vzdělávací strategie a vznikl rozvrh hodin, ve kterém lze realizovat výuku pěti ročníků na škole tvořené pouze jednou třídou.

Osobnostní a sociální výchova (OSV) a další průřezová témata jsou realizována v rámci ranních kruhů (1 hodina týdně) a hodin českého jazyka – viz tabulace v Charakteristice ŠVP.

Organizace výuky:

Vzdělávací obsah je realizován formou samostatných vyučovacích předmětů pojmenovaných podle vzdělávacích oblastí daných RVP ZV.

Výuka jednotlivých předmětů probíhá v celcích odpovídajících délkou vyučovací hodině (45 minut). V případě potřeby jsou hodiny spojovány do celků maximálně 4 vyučovacích hodin. Během školního roku mohou být realizovány krátkodobé (jednodenní) i dlouhodobé (týdenní až měsíční) projekty nebo kurzy.

B) Poznámky:

Český jazyk

V 1. ročníku má předmět komplexní charakter, od 2. ročníku je členěn na Komunikační a slohovou výchovu, Jazykovou výchovu a Literární výchovu. V 1. až 5. ročníku se v rámci předmětu realizují průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova a Multikulturní výchova, předmět je posílen v 2., 4. a 5. ročníku vždy o jednu vyučovací hodinu z disponibilní časové dotace.

Matematika

Ve 2. a 3. ročníku je předmět posílen o 1 hodinu z disponibilní časové dotace.

Informatika

Ve 4. ročníku je předmět posílen o 1 hodinu z disponibilní časové dotace. Aplikace dovedností z předmětu využívají žáci téměř ve všech předmětech a v mnohých projektech.

Prvouka, přírodověda a vlastivěda

Všechny vyučovací předměty jsou posíleny z disponibilní časové dotace. V rámci předmětů se realizují průřezová témata Výchova demokratického občana, Environmentální výchova, Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Tělesná výchova

Ve 4. a 5. ročníku probíhá výuka plavání vždy v rozsahu 20 vyučovacích hodin.

Pohled z praxe:

+	Pokud škola nabízí žákům volitelné předměty, je vhodné v této části uvést jejich názvy, časové dotace a organizaci výuky. Protože se může nabídka volitelných předmětů lišit od jejich skutečné realizace (žáci si v každém školním roce mohou vybrat jiné volitelné předměty), doporučujeme uvést např. v příloze k ŠVP názvy skutečně realizovaných volitelných předmětů a jejich časové dotace pro daný školní rok.
+	Zejména v případě, že na škole nejsou zřízeny všechny ročníky 1. stupně (např. školy pouze s 1. – 4. ročníkem), doporučujeme uvést stručné informace o vzdělávání v navazující úplné spádové škole.

6. Učební osnovy

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu:

- ▶ distribuce a rozpracování očekávaných výstupů z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků;
- ▶ výběr a rozpracování učiva z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků, ve vazbě na očekávané výstupy;
- ▶ průřezová témata - výběr tematických okruhů s konkretizací námětů a činností v ročnících.

Další doporučené údaje: mezipředmětové souvislosti, případné další poznámky upřesňující realizaci vzdělávacího obsahu.

6.1 Název vyučovacího předmětu

Každý vyučovací předmět musí mít svůj název, který stanovuje škola. Doporučuje se, aby jednotlivé názvy byly ve shodě se vzdělávacím obsahem, z něhož byl vyučovací předmět vytvořen, a aby byly srozumitelné pro žáky, jejich rodiče i širší veřejnost. Název vyučovacího předmětu v učebních osnovách musí souhlasit s názvem uváděným v učebním plánu i v další školské dokumentaci.

Pohled z praxe:

!	Pozor na uvádění stejných názvů vyučovacích předmětů v celém dokumentu i v další dokumentaci (třídní výkaz, třídní kniha, vysvědčení, rozvrhy apod.).
!	Učební osnovy se zpracovávají pro každý vyučovací předmět, včetně volitelných předmětů i vyučovacích předmětů vzniklých z průřezových témat.

6.2 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu (specifické informace o předmětu důležité pro jeho realizaci, v případě integrace uvedení, z jakých vzdělávacích oborů, jejich částí a průřezových témat je vzdělávací obsah předmětu vytvořen).

- ▶ Tato část ŠVP navazuje na učební plán a poznámky k učebnímu plánu a rozvádí (specifikuje) všechny podstatné informace o vyučovacím předmětu, které jsou důležité pro jeho realizaci. Především z jakého vzdělávacího oboru vyučovací předmět vznikl, jaké

části jiných vzdělávacích oborů a jaká průřezová témata zahrnuje, zda byl časově posílen a proč (rozšíření vzdělávacího obsahu, integrace témat jiných vzdělávacích oborů atd.). Dále se uvádějí formy realizace vzdělávacího obsahu, pokud se počítá s jinými formami, než je vyučovací hodina, případně se výuka realizuje v jiných prostorách než ve škole atd. Doplnit se mohou i údaje o dělení či spojování tříd pro výuku atd.

Výchovné a vzdělávací strategie (společné postupy uplatňované na úrovni vyučovacího předmětu, jimiž učitelé cíleně utvářejí a rozvíjejí klíčové kompetence žáků).

- ▶ V této části charakteristiky vyučovacího předmětu se vymezí všechny zásadní postupy, které povedou v daném vyučovacím předmětu k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Tyto strategie jsou rozpracovávány ke každé klíčové kompetenci, případně společně pro více klíčových kompetencí tak, aby bylo patrné, ke kterým klíčovým kompetencím se vztahují. Tyto strategie jsou uplatňovány všemi učiteli daného předmětu.

Příklady:

A) Vyučovací předmět: Český jazyk

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Vyučovací předmět Český jazyk zahrnuje vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura.

Žáci jsou vedeni k užívání češtiny jako mateřského jazyka v mluvené i písemné podobě a tím k vnímání a poznání okolního světa i sama sebe. Vzdělávací obsah předmětu Český jazyk vede k vytváření nezbytných předpokladů k dalšímu úspěšnému studiu.

Předmět Český jazyk je rozdělen na tři složky (shodně s RVP ZV):

- Komunikační a slohová výchova
- Jazyková výchova
- Literární výchova

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	8	7	8	8	8

Organizační vymezení:

Předmět Český jazyk je vyučován v kmenových učebnách, nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách. Literární výchova může být vyučovaná formou projektu v delším bloku.

Do výuky Čj patří i návštěvy divadel, knihovny, infocentra, besedy apod.

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh: Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – od 3., 4., 5. ročníku

Stavba mediálních sdělení – 5. roč.

Tvorba mediálních sdělení – 5. roč.

Práce v realizačním týmu – 5. roč.

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh: Komunikace - ve všech ročnících 1. stupně

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none">▶ předkládá žákům dostatek informací a důležitých podkladů v různých podobách (listinné, ústní, elektronické)▶ umožňuje přístup k různým jazykovým a literárním pramenům▶ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení

Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ předkládá dostatek vhodných textů (odborných, narativních, poezie) ▶ seznamuje žáky s různými metodami práce s textem
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ve škole i mimo ni
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ▶ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ▶ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry při veřejných vystupováních
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ předkládá žákům přiměřený materiál k pochopení vývoje národa a jeho postavení v současnosti
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti

B) Výtvarná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Výtvarná výchova vede žáky k tvořivému vnímání a chápání konkrétní i abstraktní skutečnosti, dále k užívání výrazových prostředků a jazyka výtvarného umění. Zdůrazněním tvořivého přístupu v tomto předmětu umožňuje žákům uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky, fantazii, intuici, představivost, myšlení, cítění i invenci. Práce žáků vychází zejména z porovnávání jejich dosavadní a aktuální zkušenosti. Cílem výuky tohoto předmětu je pociťovat a zažívat radost z výtvarných činností a poznávat jejich hloubku a jedinečnost vlastním prožitkem.

Vyučovací předmět Výtvarná výchova sleduje tři základních oblasti:

- **rozdílení smyslové citlivosti** – činnosti umožňující žákovi rozvíjet schopnost rozeznávat podíl jednotlivých smyslů na vnímání reality a uvědomovat si vliv této zkušenosti na výběr a uplatnění vhodných prostředků pro její vyjádření;
- **uplatňování subjektivity** – činnosti vedoucí žáka k uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě, vnímání a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření;

- **ověřování komunikačních účinků** – činnosti umožňující žákovi utváření obsahu vizuálně obrazných vyjádření v procesu komunikace a hledání nových i neobvyklých možností pro uplatnění výsledků vlastní tvorby, děl výtvarného umění i děl dalších obrazových médií.

Vyučovací předmět Výtvarná výchova se vyučuje ve všech ročnících. V 1., 2. a 3. ročníku s časovou dotací 1 hodina týdně, ve 4. a 5. ročníku s časovou dotací 2 hodiny týdně. Předmět je vyučován v učebně výchov či v kmenových učebnách. Dovednosti a znalosti tohoto předmětu jsou velmi často využívány i v ostatních předmětech (Český jazyk – literární výchova, Hudební výchova, Pracovní činnosti, Anglický jazyk).

Ve vyučovacím předmětu Výtvarná výchova jsou realizována tato PT:

Osobnostní a sociální výchova, tematická oblast (TO): rozvoj schopností poznávání – činnosti a aktivity zaměřené na cvičení smyslového vnímání, TO: kreativita – se zaměřením činností a aktivit na originalitu a schopnost vidět věci jinak, TO: kooperace a kompetice se zaměřením na dovednost žáka odstoupit od vlastního nápadu, dále na dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky. Průřezová témata jsou realizována ve všech ročnících.

Klíčové kompetence	Výchovné a vzdělávací strategie
<p>Kompetence k řešení problémů</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ oceňujeme originální přístupy v řešení výtvarných úkolů a problémů, vícero způsobů řešení, kreativitu, originalitu, fantazii ▶ zařazujeme úkoly typu zajímavých výtvarných hříček, záhad, nápadů (landart, bodyart apod.)
<p>Kompetence komunikativní</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ zařazujeme používání jednoduché výtvarné symboliky ▶ využíváme vlastní tvorby žáků jako prostředku komunikace k vyjádření vlastních pocitů, nálad, postojů, myšlenek ▶ podněcujeme žáky k využívání vlastní tvorby k vzájemné komunikaci ▶ podporujeme výtvarné vyjadřování žáků jako prostředek pro vzájemnou komunikaci

<p>Kompetence občanská Kompetence sociální a personální</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podporujeme žáky v účasti v různých výtvarných soutěžích ▶ oceňujeme vlastní podíl žáků na výtvarném zpracování a upravení společných prostor (výzdoba školy, obecních prostranství a objektů, slavnostní a příležitostné výzdoby) ▶ podporujeme žáky k výtvarnému vyjádření a zpracování školních i mimoškolních projektů (Den Země, Škola pro udržitelný život), které nejsou zaměřeny prioritně na výtvarnou výchovu
<p>Kompetence pracovní Kompetence k učení</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ používáme různé výtvarné pomůcky a nové techniky k tvořivému, aktuálnímu a aktivnímu učení

Pohled z praxe:

!	Pozor na soulad údajů uvedených v Charakteristice vyučovacího předmětu a v Tabulaci UP i v Poznámkách k UP.
---	---

6.3 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

- ▶ distribuce a rozpracování očekávaných výstupů z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků
- ▶ výběr a rozpracování učiva z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků, ve vazbě na očekávané výstupy
- ▶ průřezová témata - výběr tematických okruhů s konkretizací námětů a činností v ročnících

Při tvorbě učebních osnov může škola postupovat těmito způsoby:

- 1) Zformuluje výstupy (konkrétní dovednosti žáků – dílčí výstupy), které postupně povedou k tomu, že bude naplněn očekávaný výstup RVP ZV. Zařadí je do ročníků a k nim přiřazuje (rozpracovává) do ročníků učivo, jehož prostřednictvím žák požadovaného výstupu dosáhne.
- 2) Zformuluje výstupy, které postupně povedou k tomu, že bude naplněn očekávaný výstup RVP ZV. Tyto dílčí výstupy zařadí do ročníků a učivo přiřadí společně pro výstupy z více ročníků.
- 3) Zformuluje výstupy, které postupně povedou k tomu, že bude naplněn očekávaný výstup RVP ZV. Tyto výstupy jsou zpracovány pro delší časové období. V takových případech škola rozpracovává do jednotlivých ročníků učivo.

Popsané způsoby zpracování vzdělávacího obsahu vyučovacích předmětů se mohou v jednotlivých předmětech lišit.

Jako součást vzdělávacího obsahu škola vymezí i realizovaná průřezová témata (ve shodě s celkovým přehledem průřezových témat v charakteristice ŠVP). Uvádějí se především názvy tematických okruhů průřezových témat s konkrétními náměty a činnostmi těchto tematických okruhů.

Příklady:

A) Vzdělávací obsah vyučovacích předmětů:

Komunikační a slohová výchova

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Očekávané výstupy ŽÁK	<ul style="list-style-type: none"> ▶ plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti ▶ čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas 				
Dílčí výstupy ŽÁK	<ul style="list-style-type: none"> ▶ pozná všechna písmena ▶ skládá slova a věty ▶ utvoří smysluplnou otázku k textu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ najde v textu odpověď na otázku, ▶ najde orientační prvky v textu ▶ pracuje podle písemného zadání 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ používá čtení jako zdroj informací ▶ používá čtení jako zdroj zážitků 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ najde klíčová slova 	
PT OSV	Tematický okruh Komunikace: verbální, neverbální komunikace, aktivní naslouchání, komunikace v různých situacích.				

Komentář: V tabulce jsou uvedeny očekávané výstupy z RVP ZV, a to pro 1. a 2. období, které se tímto stávají pro školu závaznými. Tyto výstupy jsou dále rozpracovány do jednotlivých ročníků, případně období v podobě „dílčích výstupů“.

Formulace uvedených výstupů jsou záměrně obecnější, což umožňuje učitelům volit různé cesty k jejich dosažení (díličích dovedností, které jsou zapotřebí pro naplnění těchto výstupů, si pak mohou učitelé dále rozpracovávat v tematických plánech).

B) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu:

	očekávané výstupy	díličí výstupy - co si žák osvojí	učivo	poznámky
Jazyková výchova	Rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozliší mezi slovem psaným a zvukovou podobou slova ▶ analyzuje jednotlivé hlásky, včetně dvojhásek ou, au ▶ rozliší danou hlásku na začátku, uprostřed a na konci slova ▶ provede syntézu hlásek v celé slovo ▶ vyznačí délku samohlásky ▶ rozpozná jednotlivé slabiky 	<p>Sluchové rozlišení hlásek</p> <p>Skladba a rozklad slova na jednotlivé hlásky</p> <p>Slabika slova</p> <p>Slabikotvorné r, l</p>	<p>Hry s kartičkami- rozklady slov a hledání hlásek</p> <p>Domino na slabikotvorné r, l</p>

Komentář: V tabulce jsou uvedeny očekávané výstupy v RVP ZV – viz levý sloupec. Očekávané výstupy jsou dále podrobněji rozpracovány do díličích výstupů. Detailní způsob zpracování vzdělávacího obsahu nemusí již dále počítat s podrobně zpracovaným tematickým plánem a umožňuje využívat formulace k zápisu do třídních knih.

Pohled z praxe:

+	Doporučujeme snažit se co nejvíce tematicky a činnostně sjednotit výuku více ročníků v jedné třídě a uplatňovat vnitřní diferenciaci v rámci stejného tématu (příklad: čtení s porozuměním: 1. ročník – doplnění obrázku podle informace z textu, 2. ročník – sestavit obrázkovou osnovu, kterou žákům poskytne učitel, 3. ročník – napsat několik vět pokračování příběhu – a to vše v rámci jednoho tématu).
----------	--

+	Doporučujeme uvést mezipředmětové vazby pro případnou navazující integraci vzdělávacího obsahu.
+	Doporučujeme využívat aktivní slovesa (vymezují a zpřesňují požadovanou úroveň zvládnutí daných dovedností).
+	Je důležité uvědomit si, jaká kritéria má splňovat dílčí výstup (ročníkový výstup) – měřitelný, konkrétní a jasně formulovaný, rozvíjející klíčovou kompetenci, splnitelný.
!	Pozor na závaznost veškerých údajů uvedených v ŠVP – včetně mezipředmětových vazeb, aktivit, učiva apod.
!	Nezapomenout, že učivo vymezené v ŠVP je závazné.
!	Volitelné předměty musejí mít zpracované učební osnovy stejným způsobem jako ostatní vyučovací předměty.
!	Nepovinné předměty musejí mít zpracované učební osnovy stejným způsobem jako ostatní vyučovací předměty. Časovou dotaci pro nepovinné předměty nelze čerpat z celkového počtu 118 hodin.
!	Doporučujeme netvořit vzdělávací obsah podle učebnice.

7. Hodnocení žáků a autoevaluace školy

7.1 Pravidla pro hodnocení žáků

V pravidlech pro hodnocení škola vymezí, jaký způsob hodnocení žáků bude používat (klasifikace, slovní hodnocení, kombinace obou způsobů, případně odlišně v konkrétních ročnících, vyučovacích předmětech). Dále škola stanoví pravidla, která budou učitelé u jednotlivých způsobů hodnocení uplatňovat (v čem se bude hodnocení lišit vzhledem k věku žáků, případně vzhledem k jednotlivým předmětům, jak mohou hodnocení ovlivňovat žáci atd.).

Způsob hodnocení by měl být podložen kritérii hodnocení, která by se měla odvíjet od klíčových kompetencí.

Pravidla hodnocení (jako součást školního řádu) zveřejní škola na přístupném místě ve škole, prokazatelným způsobem s ním seznámí zaměstnance a žáky školy a informuje o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků.

Hodnocení se řídí § 51 až § 53 školského zákona a § 14 až § 17 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

Příklad:

Pravidla pro hodnocení žáků

- Hodnocení není trestem a žák nesmí být trestán za chybu. Chyba se stává prostředkem k nápravě, k uvědomění si nedostatků, k dalšímu zlepšení, poznání, že se lze i „chybami učit“. Chyba je brána jako běžná součást procesu učení a žák se učí s chybou pracovat – hledat cesty k její eliminaci a postupnému odstranění či nápravě.
- Využíváme individuálně vztahovou normu – hodnotíme individuální pokrok každého žáka podle předem stanovených kritérií.

Pohled z praxe:

!	Sledovat úpravy a aktualizace legislativy – vyhláška č. 48/2005 Sb., školský zákon apod.
!	Uvést do souladu pravidla pro hodnocení žáků a kritéria hodnocení ve školním řádu a v ŠVP.
+	Pravidla hodnocení by měla být společně vytvořená a musí být sdílená všemi pedagogickými pracovníky.

7.2 Autoevaluace (vlastní hodnocení) školy

U jednotlivých oblastí si škola stanovuje cíle autoevaluace (co je cílem sledování v jednotlivých oblastech autoevaluace, co chce zjišťovat). S cíli autoevaluace velice úzce souvisejí kritéria autoevaluace - škola si vymezuje měřítka (hlediska), podle kterých bude svou činnost vyhodnocovat.

Dále škola vymezí nástroje, které bude při autoevaluaci používat (dotazníky, rozhovory, diskuse, žákovské práce atd.).

V neposlední řadě škola vytváří časový plán autoevaluace, podle kterého budou evaluační činnosti v rámci autoevaluace ve škole vykonávány.

Příklad:

Cílem autoevaluace je zjistit aktuální stav v daných autoevaluačních oblastech a domluvit se v rámci školy na přijetí reálných opatření.

Oblasti autoevaluace	Kritéria autoevaluace	Nástroje autoevaluace	Časové rozvržení
Průběh vzdělávání	Mapování realizace školního vzdělávacího programu	pozorování, evidence pozorovaných jevů, ankety, hospitace	průběžně dle harmonogramu
Řízení školy, kvalita personální práce, kvalita DVPP	Úspěšnost v podávání grantů	diskuse – porady vedení školy, pedagogické rady, pracovní dílny (vyhodnocování pozitiv a negativ)	v období pedagogických rad, porad vedení (2x za rok)
	Komunikace mezi zaměstnanci školy a mezi vedením školy a zaměstnanci		
	Spolupráce zaměstnanců a vedení školy		
	Řešení problémů		
	Zajišťování bezpečnosti		

	Využitelnost vědomostí a dovedností získaných v rámci DVPP v praxi školy		
Podmínky ke vzdělávání	Prostorové a materiální podmínky	pozorování, anketa se zaměstnanci školy a se žáky; řízená diskuse v rámci komunitního kruhu	říjen, květen
	Zajištění odpovídajících personálních podmínek pro chod školy		
	Pozitivní klima školy		
Podpora školy žákům a studentům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání	Vztah rodičů ke škole	ankety, diskuse se školskou radou, Radou rodičů, evaluační třídní schůzky se žáky i rodiči	v období pedagogických rad; 1x do školního roku
	Integrace žáků se SVP a žáků mimořádně nadaných	hospitace, anketa, řízený rozhovor v rámci pedagogického sboru, evaluační třídní schůzky	konec školního roku (květen – červen)
	Uplatňování individuálního přístupu k žákům		
	Realizace konzultačních dnů, třídních schůzek		
	Podávání informací rodičům		
	Řešení problémů		
	Spolupráce s PPP		
Úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům	Smysluplné nakládání s rozpočtem školy	vyhodnocování společných projektů, diskuse	
	Podávání grantů		
	Smysluplné zapojení školy do projektů		
Výsledky vzdělávání (žák)	Dosahování dílčích výstupů vyučovacích předmětů	rozhovor, hospitace, rozbor žakovských	listopad, leden, duben, červen

	Dosahování očekávaných výstupů z RVP ZV	práci anketa se žáky	
	Naplňování klíčových kompetencí žáků	testy	

Pohled z praxe:

!	Pro autoevaluační činnosti si škola v této části ŠVP stanovuje (v souladu s § 8 odst. 2 písm. a) – f) vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, ve znění vyhlášky č. 225/2009 Sb.) oblasti, v nichž bude autoevaluaci provádět (podmínky ke vzdělávání, průběh vzdělávání, podpora žáků, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů osob ve vzdělávání, výsledky vzdělávání, řízení školy, další vzdělávání pedagogických pracovníků, úroveň výsledků práce školy vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům).
!	Dle novelizovaného textu vyhlášky č. 15/2005 Sb. se vlastní hodnocení školy zpracovává průběžně za období 3 školních roků.
+	Vhodně naformulovaná kritéria a nástroje evaluace umožňují snadnější vyhodnocení.
+	Při tvorbě je vhodné položit si otázky: Kde jsme?, Kam se chceme dostat? Jak se tam dostaneme?

8. Zdroje

8.1 Školní vzdělávací programy těchto škol

- ▶ Soukromá základní škola Adélka, o.p.s., Mašovice 5, 346 01 Horšovský Týn
- ▶ Základní škola, K. Světlé 75, Čeperka, 533 45 p. Opatovice n. Labem
- ▶ Masarykova jubilejní Základní škola, Školská 262, 273 45 Hřebeč
- ▶ ZŠ a MŠ Chválenice, Chválenice 31, 332 05
- ▶ Základní škola a mateřská škola, Lukavice 57, 538 21 p. Slatiňany
- ▶ Základní škola, Rozsochy 64, 592 57 Rozsochy
- ▶ Základní škola a mateřská škola, Vyskytná 94, 588 41 Vyskytná nad Jihlavou
- ▶ Základní škola a mateřská škola, Suchý Důl 24, 549 62 Suchý Důl
- ▶ Základní škola Nemyčeves, 506 01 Jičín

Použité ukázky ŠVP byly upraveny pro potřeby tohoto materiálu a vyšly ze zkušeností zpracovatelů.

8.2 Právní předpisy (výběr nejdůležitějších)

- ▶ zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- ▶ zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ▶ vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.
- ▶ vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, ve znění vyhlášky č. 225/2009 Sb.

8.3 Další zdroje

- ▶ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, včetně přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením – aktuální text ve znění všech úprav je zveřejněn zde: www.msmt.cz (Titulní stránka » Vzdělávání » Základní školství » Dokumenty » Učební dokumenty) nebo zde: www.rvp.cz (Metodický portál » Základní vzdělávání » RVP ZV » Text dokumentu)
- ▶ Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (VÚP v Praze, 2005)